C/2026/3202

12.6.2026

Maantieteellisen merkinnän rekisteröintihakemuksen julkaiseminen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1143 15 artiklan 4 kohdan nojalla

(C/2026/3202)

Jäsenvaltion tai kolmannen maan viranomaiset taikka luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, joiden oikeutettua etua asia koskee ja jotka ovat sijoittautuneet kolmanteen maahan tai asuvat siellä, voivat kolmen kuukauden kuluessa tästä julkaisemisesta esittää komissiolle vastaväitteen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1143 ([1]) 17 artiklan mukaisesti.

YHTENÄINEN ASIAKIRJA

Maataloustuotteiden alkuperänimitykset ja maantieteelliset merkinnät

”Banski kestenov med”

EU-nro: PDO-HR-03402 – 13.1.2025

1. **Nimi/nimet**

”Banski kestenov med”

2. **Maantieteellisen merkinnän tyyppi**

SAN (X) SMM ☐

3. **Maa, johon rajattu maantieteellinen alue kuuluu**

Kroatia

4. **Maataloustuotteen kuvaus**

4.1 *Maataloustuotteen luokitus asetuksen (EU) 2024/1143 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun yhdistetyn nimikkeistön nimikkeen ja koodin mukaisesti*

04 – MAITO JA MEIJERITUOTTEET; LINNUNMUNAT; LUONNONHUNAJA; MUUALLE KUULUMATTOMAT ELÄINPERÄISET SYÖTÄVÄT TUOTTEET

0409 – Luonnonhunaja

4.2 *Kuvaus rekisteröidyllä nimellä nimetystä maataloustuotteesta*

”Banski kestenov med” on hunajaa, jota krainilaisten mehiläisten (*Apis mellifera carnica*, Pollmann 1879) yhdyskunnat tuottavat jalokastanjan (*Castanea sativa* Mill.) medestä Banovinan alueella.

Hunajan sisältämään siitepölyyn liittyvät ominaisuudet

Jalokastanjan (*Castanea sativa*) siitepölyn lisäksi Banski kestenov med -hunajan siitepölykoostumuksessa voi olla siitepölyä seuraavista mettä erittävistä kasvilajeista: korpipaatsama (*Frangula alnus*), huiskusulkapensas (*Amorpha fruticosa*), pikikanukka (*Cornus sanguinea*), lehmukset (*Tilia* spp.), asterikasvien heimoon kuuluvat lajit (*Asteraceae*),

([1]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1143, annettu 11 päivänä huhtikuuta 2024, viinejä, tislattuja alkoholijuomia ja maataloustuotteita koskevista maantieteellisistä merkinnöistä sekä aidoista perinteisistä tuotteista ja maataloustuotteiden vapaaehtoisista laatumerkinnöistä, asetusten (EU) N:o 1308/2013, (EU) 2019/787 ja (EU) 2019/1753 muuttamisesta sekä asetuksen (EU) N:o 1151/2012 kumoamisesta (EUVL L, 2024/1143, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1143/oj).

tuomet (*Prunus* spp.), valkovaleakaasia (*Robinia pseudoacacia*), vaahterat (*Acer* spp.) ja keltamaite (*Lotus corniculatus*) sekä muut lajit pienempinä määrinä. Lisäksi siitepölykoostumuksessa voi olla siitepölyä seuraavista muista kuin mettä erittävistä kasvilajeista: saarnet (*Fraxinus* spp.), koiranheinä (*Dactylis glomerata*), heinäkasvien heimoon kuuluvat lajit (*Poaceae*), ratamot (*Plantago* spp.), maissi (*Zea mays*) ja hierakat (*Rumex* spp.). Banski kestenov med -hunajassa jalokastanjan (*Castanea sativa*) siitepölyn osuuden mettä erittävien kasvien siitepölyn määrästä on oltava vähintään 85 prosenttia, kun muiden kuin mettä erittävien kasvien siitepölyä ei lasketa siitepölyn kokonaismäärään.

Aistinvaraiset ominaisuudet

Banski kestenov med -hunajalla on seuraavat aistinvaraiset ominaisuudet:

— Ulkonäkö

Väri – vaihtelee vaalean meripihkanvärisestä meripihkanväriseen.

Kirkkaus – kirkas.

Kiteytyminen – hidasta.

— Tuoksu – kohtalaisen tai erittäin voimakas kastanjankukkien, märän pahvin ja murskattujen pähkinäpuun lehtien tuoksu.

— Maku – hieman korostuneesti makea ja kirpeä sekä kohtalaisen tai hyvin karvas.

— Aromi – palaneen sokerin, sokerisiirapin, savun ja koiruohon kohtalaisen tai erittäin pitkäkestoinen aromi.

Fysikaalis-kemialliset parametrit

Vesipitoisuus: enintään 18,0 %.

Sähkönjohtavuus: vähintään 0,80 mS/cm.

Hydroksimetyylifurfuraalipitoisuus (HMF-pitoisuus): enintään 15 mg / kg hunajaa.

4.3 *Rehun hankintaa koskevat poikkeukset (ainoastaan suojatulla alkuperänimityksellä nimettyjen eläinperäisten tuotteiden osalta) ja raaka-aineiden hankintaa koskevat rajoitukset (ainoastaan suojatulla maantieteellisellä merkinnällä nimettyjen jalostettujen tuotteiden osalta)*

Mehiläisyhdyskuntien ruokinta on kielletty, kun mehiläiset keräävät ravintoa kastanjankukista. Ruokinta on kuitenkin sallittua mehiläisyhdyskuntien kehittymisen edistämiseksi alkukeväällä ja silloin, kun mehiläiset eivät kerää ravintoa. Ruokinta on lopetettava vähintään 14 vuorokautta ennen kuin mehiläiset alkavat kerätä ravintoa kastanjankukista. Ruokinta on sallittua myös loppukesällä ja alkusyksyllä mehiläisten ruokavarastojen kasvattamiseksi talvea varten. Ruokintaan voidaan käyttää sokerisiirappia ja/tai sokerista ja hunajasta valmistettua massaa. Ne voivat olla rajatun maantieteellisen alueen ulkopuolelta peräisin olevasta sakkaroosista valmistettuja. Rajatun maantieteellisen alueen ulkopuolelta peräisin olevan kuiva-aineen osuus saa olla enintään 50 prosenttia koko kuiva-ainemäärästä, jonka mehiläisyhdyskunnat kuluttavat vuoden aikana. Muu kuiva-aine liittyy hunajaan, jonka mehiläisyhdyskunnat ovat tuottaneet rajatulta maantieteelliseltä alueelta kerätystä medestä ja/tai mesikasteesta. Mehiläisyhdyskuntien ruokintakauden rajaamisen tarkoituksena on varmistaa, että ruokinta ei vaikuta Banski kestenov med -hunajan laatuun tai sen yhteyteen maantieteelliseen alueeseen.

4.4 *Erityiset tuotantovaiheet, joiden on tapahduttava rajatulla maantieteellisellä alueella*

Kaikkien Banski kestenov med -hunajan tuotantovaiheiden (ravinnon keräämisen ja hunajan keräämisen) on tapahduttava rajatulla maantieteellisellä alueella.

4.5 *Maataloustuotteen, johon rekisteröity nimi viittaa, pakkaamista, viipalointia, raastamista jne. koskevat erityissäännöt*

Hunajan laadun ja jäljitettävyyden varmistamiseksi se tulee pakata rajatulla maantieteellisellä alueella. Kuljetuksen aikana vallitsevat vääränlaiset (korkeat) lämpötilat voivat muuttaa Banski kestenov med -hunajan fysikaalis-kemiallisia parametreja ja aistinvaraisia ominaisuuksia tai johtaa asiaankuulumattomien hajujen tarttumiseen tai ilmankosteuden kertymiseen hunajaan.

4.6 *Maataloustuotteen, johon rekisteröity nimi viittaa, merkintöjä koskevat erityissäännöt*

Jokaisessa esipakkauksessa on oltava markkinoille saatettaessa Banski kestenov med -hunajan logo. Logon lisäksi esipakkauksessa on ilmoitettava tuottajan nimi. Edellä mainittujen lisäksi jokaisessa esipakkauksessa on oltava tunnistenumerolla varustettu leima. Oikeus leiman ja Banski kestenov med -logon käyttöön myönnetään yhtäläisin edellytyksin kaikille merkinnän käyttäjille, jotka pitävät kaupan tämän tuote-eritelmän mukaista tuotetta.

Merkin graafinen esitys sisältää mustan logon läpinäkyvällä taustalla. Logo koostuu mustasta kehästä, jonka sisällä on tyylitelty, spiraalinmuotoinen puinen hunajalusikka ja kreivi Josip Jelačićin tyylitelty miekka. Nämä symbolit ovat osittain päällekkäin ja muodostavat siten visuaalisesti kiinteän kokonaisuuden. Kehän alapuolella on sanat ”BANSKI KESTENOV MED” mustalla Cinzel-fontilla. Sana ”BANSKI” on lihavoitu, jotta korostetaan entisestään alueellista yhteyttä Banovinaan ja edellä mainittuun kroatialaiseen kreiviin. Logo ja teksti muodostavat kokonaisuuden, jonka on oltava vähintään 50 × 40 mm.

Kuva 1

Banski kestenov med -hunajan logo

5. **Maantieteellisen alueen tarkka rajaus**

Banski kestenov med -hunajan maantieteellinen tuotantoalue käsittää Banovinan alueen, mukaan lukien kaupungit (Petrinja, Glina ja Hrvatska Kostajnica) ja kunnat (Sunja, Majur, Donji Kukuruzari, Hrvatska Dubica, Dvor, Topusko ja Gvozd).

6. **Yhteys maantieteelliseen alueeseen**

Maantieteellisen alueen erityisyys

Banovina on alue Sisak-Moslavinan piirikunnassa. Se sijaitsee Karpaattien altaan reunalla Savajoen ja Una-, Kupa- ja Glinajokien alaosien välissä. Alueen eteläosassa on kumpuilevia reunavuoria, kuten Zrinska Goran vuori, ja pohjois- ja koillisosassa Savajoen valuma-alue ja sivujokia. Alueella on useiden pienien vesistöjen välisiä laaksoja. Merkittävä osa pinta-alasta on metsää, erityisesti Dvorin ja Hrvatska Kostajnican ympärillä. Rajatun maantieteellisen alueen erityisyys ilmenee myös siinä, että suurimmassa osassa aluetta sen tyypillisiä piirteitä ovat hyvin hoidettu kasvillisuus, pieni väestömäärä, laajamittainen maatalous ja laajat alueet, joilla ei ole teollisuutta eikä suuria talouden toimijoita. Tämä vaikuttaa viime kädessä ympäristön säilymiseen ja on tärkeä edellytys mehiläishoidon kehittymiselle. Banovinan alueen kastanjametsissä maaperä on yleensä syvää luvisol-maata, jonka pH-arvo on 4,77–6,57.

Manner-Kroatiassa jalokastanjaa esiintyy useimmiten sekametsissä tai yhden puulajin metsissä. Kastanjametsien kokonaispinta-alasta 7 324,88 hehtaaria eli 48,8 prosenttia on Sisak-Moslavinan maakunnassa, jossa Banski kestenov med -hunajan maantieteellinen tuotantoalue sijaitsee. Kastanjat alkavat kukkia Banovinassa niiden mikrosijainnista riippuen noin 5. kesäkuuta, ensin Budučinan ympärillä koilliseen suuntautuvalla maalla ja viimeiseksi Šamaricassa heinäkuun 27. päivän paikkeilla. Osa puista kukkii noin kymmenen päivää. Mehiläishoitoon liittyvät toponyymit ovat merkittäviä, koska ne viittaavat usein alueisiin, joilla oli aiemmin runsaasti hunajakasveja tai joilla sijaitsi joskus mehiläisyhdyskuntia. Toponyymit voivat viitata myös tietyllä alueella noudatettuihin perinteisiin mehiläishoitokäytäntöihin tai muihin mehiläishoitoon liittyviin näkökohtiin. Banovinan mehiläishoidon ja hunajantuotannon kannalta kiinnostavista toponyymeistä on mainittava ehdottomasti Hrvatska Kostajnica. Nimi ”Kostajnica” vaikuttaa olevan johdettu sanasta ”kostanj” (kastanja). Tätä tukee se, että Unajoen molemmin puolin sijaitsevilla kukkuloilla on huomattavia jalokastanjametsiä.

Tuotteen erityisyys

Banski kestenov med -hunajan erityispiirteisiin vaikuttavat maaperän ominaisuuksien ja kukkakoostumuksen lisäksi ilmasto-olot. Siitepölyä koskevien analyysien perusteella on määritetty hunajakasvilajit, joista mehiläiset keräävät meden. Analyysit osoittavat hunajan ja rajatun maantieteellisen alueen välisen yhteyden sekä eroavaisuudet verrattuna muilta maantieteellisiltä alueilta peräisin olevaan kastanjahunajaan. Suuri osa tutkituista näytteistä sisälsi siitepölyä seuraavista kasvilajeista: korpipaatsama (*Frangula alnus*), huiskusulkapensas (*Amorpha fruticosa*), pikikanukka (*Cornus sanguinea*), lehmukset (*Tilia* spp.), asterikasvien heimoon kuuluvat lajit (*Asteraceae*), tuomet (*Prunus* spp.), valkovaleakaasia (*Robinia pseudoacacia*), vaahterat (*Acer* spp.) ja keltamaite (*Lotus corniculatus*).

Näytteiden kasvitieteellisen alkuperän lisäksi testattiin niiden sähkönjohtavuutta. Indikaattoriarvojen vaihteluväli oli 0,84–1,80 mS/cm ja keskiarvo 1,24 mS/cm. Kun Banski kestenov med -kastanjahunajaa verrattiin muilta alueilta peräisin oleviin kastanjahunajiin, kävi ilmi, että näiden muiden alueiden sähkönjohtavuusarvojen vaihteluväli oli huomattavasti suurempi, 1,05 mS:stä/cm jopa 2,25 mS:iin/cm. Keskimääräinen sähkönjohtavuus oli 1,61 mS/cm. Kastanjametsissä on meden lisäksi mesikastetta, jota tuottavat putki- ja kilpikirvat. Testattujen muilta alueilta peräisin olevien hunajanäytteiden korkea keskimääräinen sähkönjohtavuus johtuu todennäköisesti näytteiden mesikastepitoisuudesta. Mesikaste vaikuttaa itse asiassa epäsuorasti hunajan ulkonäköön eli väriin, joka on näissä näytteissä tummempi kuin Banovinasta peräisin olevissa näytteissä. Useimpien Banski kestenov med -näytteiden väri kuitenkin vaihteli vaalean meripihkanvärisestä meripihkanväriseen. Niissä oli kastanjahunajan aistinvaraiselle profiilille ominaiset tuoksu ja karvas maku, ja niiden sähkönjohtavuusarvojen vaihteluväli oli tyypillinen. Kaikki nämä tekijät korostavat tämän hunajan erityisyyttä.

Syy-seuraussuhde maantieteellisen alueen erityisluonteen ja tuotteen erityisluonteen välillä

”Banski kestenov med” on tuote, jolla on vahva yhteys alkuperäalueeseensa. Sen erityisominaisuudet johtuvat maantieteellisestä alueesta. Alueella sijaitsee luonnonmetsiä, joissa on runsaasti jalokastanjaa (*Castanea sativa*), ja se onkin Kroatian suurin tällainen alue. Kastanjametsät kukkivat eri aikoina riippuen niiden kasvupaikasta maantieteellisellä tuotantoalueella. Näin ollen ravinnonkeruu kestää korkeus- ja sijaintierojen vuoksi yli kuukauden. Tämän lisäksi maaperän ominaisuudet ja sääolosuhteet vaikuttavat huomattavasti muodostuvan meden määrään. Hapan maaperä tarjoaa jalokastanjalle optimaaliset kasvuolosuhteet, millä on myönteinen vaikutus kukintaan ja siten muodostuvan meden määrään. Kasvi ottaa vettä ja kivennäisaineita maaperästä ja sisällyttää ne mahlaan, josta mesi tuotetaan. Tämä vaikuttaa näin ollen lopputuotteen eli hunajan laatuun. Maaperätyypin lisäksi jalokastanjan meden muodostumiseen vaikuttavat sääolosuhteet, erityisesti sateet, joita Banovinan alueella saadaan tasaisesti koko kasvukauden ajan mutta erityisesti kukinta-aikaan. Auringonpaiste ja lyhyet sateet itse asiassa vuorottelevat jalokastanjan kukinta-aikana, mikä lisää ilman suhteellista kosteutta. Myös tämä vaikuttaa myönteisesti meden muodostumiseen. Ravintovarojen optimaalinen käyttö mahdollistaa poikkeuksellisen laadukkaan Banski kestenov med -hunajan tuotannon. Tämä käy ilmi myös hunajan tunnusomaisesta aistinvaraisesta profiilista, fysikaalis-kemiallisista parametreista ja erityisestä siitepölykoostumuksesta, joka sisältää samalla alueella kasvavien korpipaatsaman (*Frangula alnus*) ja huiskusulkapensaan (*Amorpha fruticosa*) siitepölyä. Tämä erottaa Banski kestenov med -hunajan muilta mahdollisilta tuotantoalueilta peräisin olevista kastanjahunajista.

Maaston korkeusvaihteluihin ja ilmastoon liittyvien tekijöiden lisäksi omaleimaisen mehiläishoitotyypin syntymiseen ovat vaikuttaneet merkittävät kastanjametsät, jotka muodostavat keskeisen kukkavarannon rajatulla maantieteellisellä alueella. Korkealaatuisen Banski kestenov med -hunajan tuotannon takaavat Banovinan mehiläishoitajien taidot ja tiedot oikea-aikaisista teknologisista toimista, joilla ohjataan mehiläisyhdyskuntien toimintaa, näiden toimien soveltamisesta ja hunajan valmistamisesta kaupan pitämistä varten. Mehiläishoitajien tiedot ja kokemus käyvät selvästi ilmi siitä, että he kiinnittävät erityistä huomiota siihen, että mehiläistarhoille valitaan oikea sijainti topografian näkökulmasta. Valitsemalla tuulelta suojassa oleva, tarpeeksi aurinkoinen etelään ja kaakkoon suuntautuva paikka varmistetaan mehiläisyhdyskuntien optimaalinen kehitys. Tällaisissa olosuhteissa kehittyvät yhdyskunnat saavuttavat riittävän yhteistoimintatason, joka ilmenee viime kädessä meden käytössä ravintona. Kukinnan ja meden nauttimisen säännöllinen seuranta ja valvonta mahdollistavat hunajan oikea-aikaisen keräämisen, joka on yksi tärkeimmistä tekijöistä laadukkaan hunajan tuotannossa ja joka erottaa tältä alueelta peräisin olevan hunajan muilla alueilla tuotetusta kastanjahunajasta. Seurattuaan jalokastanjan kukintaa vuosien ajan paikalliset mehiläishoitajat pystyvät määrittämään kukinnan alkamisajankohdan ja näin ollen sijoittamaan mehiläisyhdyskunnat valittuihin paikkoihin oikeaan aikaan. Näin voidaan hyödyntää kastanjan meden käyttöä ravintona ja saavuttaa siten mahdollisimman suuri yksikukkaisuustaso, joka heijastuu myöhemmin hunajan tyypillisiin aistinvaraisiin ominaisuuksiin. Banski kestenov med -hunajalle on ominaista alhainen vesi- ja HMF-pitoisuus (HMF = hydroksimetyylifurfuraali). Alhainen vesipitoisuus osoittaa, että mehiläiset ovat poistaneet vettä tarpeeksi hunajan kypsymisen aikana ja että mehiläishoitajat ovat ajoittaneet hunajan keräämisen oikein. Tämä parantaa hunajan laatua entisestään. Alhainen HMF-pitoisuus osoittaa, että hunaja on tuoretta eikä sitä ole kuumennettu yli 40 °C:seen, mikä tuhoaisi sen arvokkaita komponentteja. Paikalliset mehiläishoitajat keskittyvät laadun säilyttämiseen hankkimalla tietoa ja kokemusta, millä on suora vaikutus Banski kestenov med -hunajan kemialliseen koostumukseen.

Edellä mainittujen tekijöiden yhdistelmä, mukaan lukien kastanjametsien suuri osuus Banovinan alueella, alueen suojeltu ympäristö ja suotuisa mikroilmasto, mehiläishoitoperinteet sekä paikallisten mehiläishoitajien taidot ja tiedot, vaikuttaa suoraan Banski kestenov med -hunajan erityisominaisuuksiin.

Banski kestenov med -hunajan erityisluonne perustuu pitkään mehiläishoitoperinteeseen, joten yhteyttä rajattuun maantieteelliseen alueeseen vahvistavat myös historialliset, perinne- ja kulttuuritekijät. Ensimmäinen kirjallinen asiakirja, jossa tämä hunaja (ja siten myös Banovinassa harjoitettu mehiläishoito) mainitaan, on itse asiassa peräisin jo vuodelta 1211. Siinä viitataan luostarikirkon oikeuteen hyödyntää hunajaa. Petrinjan mehiläishoidon merkittävin edistäjä oli mahdollisesti mehiläishoitaja Milan Krizman. Hän oli mehiläishoidon edistäjä ja innovoija, joka kehitti nykyaikaisen mehiläispesän (*krizmanka*). Banovinan alueen ensimmäinen mehiläishoitajien yhdistys on vuonna 1952 perustettu Petrinjan mehiläishoitoyhdistys, joka on edelleen toiminnassa.

Maantieteellisen merkinnän tuote-eritelmän julkaisuviite

https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/hrana/zoi-zozp-zts/Specifikacija_Banski_kestenov_med_kolovoz_2025.pdf